DODATEK
Tygodniowy.

Nro. 45. Dnia 23. Października 1852.

O Cechach w Galicyi.

(Ciąg dalszy. Ob. N. 42, 43 i 44 Dod. Tyg.)

Dla zapobieżenia powyżéj wspomnionym nadużyciom nakazała c. k. kamera nadworna w r. 1833 rewizyę profesyi komercyalnych z początku w samym tylko Lwowie, a potem w całéj Galicyi. Ta rewizya ukończoną została w r. 1837. Stosownie do rzeczonéj uchwały c. k. kamery nadwornéj podzielono wszystkie profesye komercyalne na trzy kategorye: *A)* cechowe, *B)* nienależące do żadnego Cechu, *C)* na zatrudnienia wolne. Profesye należące do *A)* i *B)* wyszczególniono w osobnych konsygnacyach i przezto wyraźnie dano do zrozumienia, że wszystkie profesye w tych konsygnacyach niewymienione, należą do rzędu zatrudnień wolnych. Do konsygnacyi *A)* miały być wciągnięte tylko takie korporacye rzemieślnicze, które na mocy wyraźnych monarchicznych przywilejów, cechowe otrzymały instytucye; konsygnacya zaś *B)* zawierać miała profesye niecechowe ale z szczególnych sanitarnych lub innych publicznych względów wykonywane tylko na mocy koncesyi, upoważnień lub przyzwoleń.

Z uskutecznionéj rewizyi okazało się, że we Lwowie następujące profesye opatrzone były monarchicznemi przywilejami cechowemi: introligatory, rusznikarze, tokarze, złotnicy, grzebieniarze, blacharze, kuśnierze, instrumentnicy, gwoździarze, rymarze, siedlarze, kowale, ślusarze, powroźnicy, śrebrnicy, garńczarze, zegarmistrze, stelmachy, konwisarze; przyczem jednak nienależy zapominać, że tu była mowa tylko o profesyach komercyalnych, gdyż niektóre cechy należą do profesyi policyjnych, n.p. piekarze, piwowary, rzeźnicy, garbarze, krawcy, szewcy, stolarze i t.d.

Oprócz tego są pewne stowarzyszenia czyli korporacye ku wspólnym celom, niezawisłe od formalności cechowych n.p. farbierze, szynkarze, cukiernicy i t.d.

Na mocy istniejących przepisów a częścią po długoletniem wykonywaniu uznano we Lwowie czterdzieści cztery profesyi z upoważnieniem; wykonywającym także profesye nadaje się także zwykle prawo obywatelstwa; jak n.p. puszkarzom, mosiężnikom, paśnikom, kartownikom, farbierzom materyi jedwabnych i innym.

Na prowincyi uważane być mają za cechowe następujące przywilejami opatrzone profesye komercyalne:

1. Rusznikarze, w Sanoku, Nowym Sączu, Złoczowie, Lipnicy, Wieliczce, Drohobyczu, Samborze, Żółkwi, Stryju.
2. Tokarze w Brodach i Samborze.
3. Złotnicy i śrebrnicy w Nowym Sączu, w Brodach, Rohatynie, Samborze, Drohobyczy, Żółkwi.
4. Garbarze w nowym-Targu i w Przemyślu.
5. Paśnicy w Nowym-Sączu.
6. Instrumentnicy (chirurgiczni) w Przemyślu.
7. Grzebieniarze w Złoczowie.
8. Kuśnierze w Kentach, Wadowicach, Żywcu, Sanoku, Dembowicach, Brodach, Stanisławowie, Ciężkowicach, Grybowie, Nowym-Targu, Wojniczu, Uściu solnem, Gródku, Drohobyczy, Samborze, Jaworowie, Mościskach, Przemyślu, Stryju i Żydaczowie.
9. Blacharze w Nowym-Targu, Brodach, Przemyślu, Żółkwi i Stryju.
10. Kotlarze w Rohatynie i w Wieliczce.
11. Nożownicy w Nowym-Sączu.
12. Rymarze w Nowym-Targu, Brodach, Rohatynie, Wieliczce, Uściu solnem, Gródku i Samborze.
13. Siedlarze w Jaśle, Nowym-Targu, Brodach, Stanisławowie, Rohatynie, Bochni, Wieliczce, Gródku, Samborze, Drohobyczy.
14. Ślusarze w Tarnowie, Skawinie, Sanoku, Dembowcu, Jaśle, Grzybowie, Nowym-Targu, Nowym-Sączu, Złoczowie, Brodach, Stanisławowie, Rohatynie, Wojniczu, Wieliczce, Gródku, Drohobyczy, Samborze, Przemyślu, Żółkwi, Stryju, Dolinie.
15. Kowale w Skawinie, Grybowie, Nowym-Targu, Nowym-Sączu, Złoczowie, Brodach, Haliczu, Stanisławowie, Rohatynie, Bochni, Wieliczce, Wojniczu, Gródku, Drohobyczy, Samborze, Przemyślu, Żółkwi, Stryju, Dolinie.
16. Powroźnicy w Skawinie, Nowym-Targu, Brodach, Wieliczce, Drohobyczy.
17. Garncarze w Pilznie, Dembowcu, Jaworowie, Sądowéj Wiszni.
18. Sukiennicy w Kentach, Biale, Żywcu, Ciężkowicach.
19. Zegarmistrze w Wieliczce.
20. Stelmachy w Tarnowie, Brodach, Stanisławowie, Bochni, Wieliczce, Gródku, Samborze, Jarosławiu, Żółkwi.
21. Konwisarze w Brodach i w Stanisławowie.

Do tak zwanych koncesyonowanych profesyi należy sześćdziesiąt trzy kategoryi.

(W tym wykazie pominięty jest zupełnie obwód krakowski.)

Po dopełnionéj rewizyi profesyi komercyalnych podano jéj rezultat do publicznéj wiadomości, i odtąd, wyjąwszy wyraźnie przytoczone miejsca, gdzie prawne Cechy się znajdują, uważane być mają wszystkie profesye komercyalne za niecechowe; jeżeli więc jaka profesya jest wymieniona w drugiéj konsygnacyi, wtedy ci, którzy ją chcą wykonywać, nie są obowiązani ani wpisywać się do Cechu ani robić próby majsterskiéj, ale wykazać się mają tylko otrzymanem pozwoleniem, a w niektórych profesyach dostateczne jest proste zawiadomienie władzy.

Cechy, które się niemogły wykazać przywilejem, otrzymały pozwolenie utrzymywania się nadal jako dobrowolne stowarzyszenia dla osiągnienia celów religijnych i dobroczynnych, pod dozorem władz i używania także nadal dotychczasowych wyszczególnień i urządzeń, jako to: chorągwi cechowych, skrzyń cechowych, gospod i t.p. jednak niewolno im wykonywać żadnego przymusu inkorporacyi i niemogą wywierać żadnego wpływu na upoważnienie do wykonania rzemiosła.

Od czasu istnienia powyższych przepisów ustały w wielu miejscach używane dawniéj próby majsterskie, co znacznie ułatwiło promocye na majstrów. Jeżeli się jeszcze zważy, że po wsiach i w wielu małych miasteczkach przymus cechowy wcale niejest znany, tedy wyznać należy, że Galicya niejest przepełniona Cechami, któreby stały na przeszkodzie rozwojowi rękodzieł, zwłaszcza, że się rzeczywiście okazuje iż niektóre profesye cechowe stosunkowo znacznie się wydoskonaliły.

(D. n.)

Gospodarstwo i statystyka gospodarstwa.

Z pism Józefa Haina.

Handbuch der Statistik des österreichischen Kaiserstaates.

I.

W znaczeniu naszem obejmuje Gospodarstwo nie samą kulturę roślinną i chów bydła, ale zawiera w sobie także wszelkie rękodzielne lub rzemieślne zatrudnienia gospodarskie.

Chcąc dokładniéj przedstawić stopień kultury roślinnéj w kraju, niedosyć jest obliczyć przestrzenie żyznéj ziemi, rozpoznać własności gruntu, klimatu, wyjaśnić zdolności i pilność mieszkańca, lub dodać stan i bogactwo bydła, obwód posiadłości ale należy uwzględniać także stosunki w jakich obywatelstwo między sobą i kraj z krajem zostaje, a przytem i zastanowić się jakie są i w jakim stanie zo-

stają wszelkie rzemiosła gospodarstwu podrzędne. Od tych rzeczy bowiem zawisł rozwój gospodarstwa, i według nich wzrasta czynność i przemysł gospodarza.

Statystyka gospodarstwa nie doszła jeszcze tego stopnia dokładności, z jakiéj się szczycą tabele przedstawiające ludność krajów z rozmaitych względów. I łatwo pojąć dla czego. Najprzód sama znajomość gruntów i rozmaitéj gleby w całem państwie dotąd jest niedokładna. Wprawdzie katastralne pomiary przyczyniły się w państwie austryackiem wiele do wyświecenia rzeczy, ale by miały wyczerpywać istotę wszystkiego co się do gruntu ziemi odnosi, tego nie dają. Podobnie i towarzystwa gospodarskie dostarczyły wiele pięknych szczegółów, ale to jeszcze nie wyda obrazu całości. Dla tego zapoznawać nie powinniśmy, że w téj mierze dla umiejętności jeszcze szerokie stoi pole otworem, i że należałoby troskliwiéj przyłożyć się osobliwie do krajów wschodnich Cesarstwa, chcąc coś stanowczego wyprowadzić. Statystyce, bez tych szczególnych i drobnych wykazów lokalnych jest jak rzemieslu bez narzędzi, bo niemi dopiéro sprawdza i utrwala wyroki liczbowe. Statystyka gospodarstwa podlegała dotąd niesłychanym trudnościom; już przezto samo, że każda produkcya roczna się zmieniała, a wnioski ztąd wydobyte zachwiewały myśl powziętą o własnościach gruntów ziemi, zobojętniały się prawdy z zestawienia dat liczbowych wydobywane, bo uchybienia acz nieznaczne przy małych okręgach i mniejszych krajach, wpływają bardzo szkodliwie na obliczenie stosunków odnoszących się do całego państwa. Z tém wszystkiem pomaga sobie umiejętność innemi środkami, tak, że pod tym względem kto się sumiennie i ostrożnie pracy oddaje, może być pewnym że nie wiele odsunie się od prawdy jaka jest w istocie.

Urodzajna i nieurodzajna ziemia.

Podstawą pewności w doliczeniu się stanowczych wniosków statystycznych, względem gospodarstwa, są data kwalifikacyi gruntów jeżeli się opierają na ścisłych pomiarach.

Dla uzyskania w téj mierze dokładnego objęcia całości podamy przedewszystkiem ogólny pomiar żyznych gruntów w zestawieniu z przestrzenią gruntów nieurodzajnych. Nieurodzajne jednak nie dla tego by nic nie wydawały, owszem doliczamy w przestrzeń gruntów nieurodzajnych ziemie, na których domy i gmachy budownicze stoją, także gościńce, drogi, kanały, wody, zarosle, torfiska, łomy kamienne co także do nieurodzajnych gruntów należą. Przytem i to dodajemy, że rezultat liczebny o gruntach opiéra się w tych krajach na pomiarach katastralnych, gdzie pomiary już są dokonane, zaś w Galicyi częścią na pomiarach katastralnych częścią na Józefińskim katastrze. W innych krajach częścią także na pomiarach rządowych, częścią na dokładniejszych tabelach układanych troskliwością znawców i ludzi prywatnych.

Według tego zestawiamy następującą tabelę gruntów, przyczem dodajemy uwagę, że przypadające dwie dziesiątkowe liczby oznaczają morgi w tysiącach i sotkach, a to że austryacka mila kwadratowa 10,000 morgów zawiéra,

Kraje koronne i obwody administracyjne	Ziemia urodzajna	Ziemia nieurodzajna	Ogółem	Na każde 10,000 morgów	
	Przestrzeń w milach kwadrat. austryackich			Ziemi urodzajnéj	Ziemi nieurodzajnéj
Niższa Austrya . .	330·44	15.32	345·76	9.557	443
Górna Austrya . .	189·36	18·93	208·29	9.091	909
Salcburg	100.05	24·66	124·71	8.023	1.977
Styrya	358·08	32.85	390·93	9.160	840
Karyntya	159·02	20·74	179·76	8.847	1.153
Kraina	165·02	8·47	173.49	9.512	488
Wybrzeże . . .	130·46	7·86	138·32	9.432	568
Tyrol z Vorarlbergiem	320·90	179.22	500·12	6.416	3,584
Czechy	861.42	41·45	902·87	9.541	459
Morawy	373.00	13·23	386·23	9.657	343
Szląsk	86·32	3·18	89·50	9.645	355
Galicya z Krakowem	1.233·71	124·99	1.358·70	9.080	920
Bukowina	171·88	9·56	181·44	9.473	527
Dalmacya	216·44	5·86	222·30	9.736	264
Lombardya . . .	316·36	58·73	375·09	8.434	1.566
Wenecya	329·88	85·11	414.99	7.949	2.051
Węgry	2.647·66	475·69	3.123·35	8.477	1.523
Wojewodyna z Banatem	450·63	70.49	521·12	8.647	1.353
Kroacya z Slawonią	276·16	42·10	318·26	8.677	1.323
Siedmiogród . . .	785·10	269·69	1054·79	7.443	2.557
Pogranicze wojskowe	462·48	120·52	583·00	7.933	2.067

Opisy obrazów znajdujących się w kościołach miasta Lwowa.

Przez Felicyana Łobeskiego.

(Ob. N. 27, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 i 43. Dod. Tyg.)

Kościoła parafialnego XX. Dominikanów.

(Ciąg dalszy.)

Korytarz drugi:

34. *S. Wincenty Ferreriusz*, czyli z Ferrary. Kapłan w szacie ś. Dominika opowiadający słowo boże. Prawa ręka z krzyżem, w górę wzniesiona, lewa z księgą oparta o biodro. Lud słucha z wielkim udziałem, bliżsi rzucają się świętemu do nóg; scena przed kościołem. Na samym przodzie dziecię nagie, leżące, wyciąga ręce, nad niem matka i inne niewiasty. Obrazek niewielki, kompozycya jak i wykonanie bardzo piękne, utwór przypominający ów już powyżéj opisany celny obraz, i zdający się być przez tegoż samego artystę. Wspomnimy tu jeszcze o oryginalnym i pięknym pomyśle w tymże obrazie. Z ramion tegoż świętego i mowcy, wyrastają dwa skrzydła, zapewne jako symbol zapału i natchnienia. Słynny był bowiem ten mąż jako kaznodzieja, a zwykłą treścią jego kazań miał bywać sąd ostateczny.

Inne obrazy tego korytarza są bardzo zniszczone, a pod względem sztuki zbyt mało znaczące. Między niemi zwraca tylko uwagę: *ś. Ambroży*, nad którego głową krąży duch święty, utwór lepszego pędzla, inny zaś swą treścią przedstawiając Dominikana stojącego nad łanem zboża, z wzniesionemi rękami jak do błogosławieństwa, nad zbożem przelatują czarne ptaki. Przy stopach ptak dziwaczny, struś czy pelikan, nie do rozpoznania.

Korytarz trzeci:

35. Napis u góry: *Adm. Rdus. Pr. Fr. Caelestinus Despot de Leopoli Th. Magist. Provincialis Provinciae Russiae qui sua Praedicatione Romae clarus fuit apud Urbanum summum Pontificem maximum acceptus, a quo etiam copiam reliquiarum Sanctorum impetravit. Obiit 1631.* Cała postać klęcząca ze złożonemi rękami przed ołtarzem, na którym krzyż z relikwiami.

36. Napis u góry. *Ex. ac Rns. Pr. Fr. Thomas Kasprowicz Sac. Thae. Magr. qui de — et diu non sibi sed Deo, Religioni et Ecclesiae Sanc. Corp. Xti aedificandae post incendium redificandae vixit, nam vitam humanam ultra 77, religiosam 55, sacerdatalem 53 annos.* Jest to w tym całym zbiorze pod względem sztuki najcelniejszy portret, utwór zapewne znakomitego i zda się krajowego artysty.

37. Dwa niewiadome portrety, przedstawiające księży tegoż zakonu, utwory równie dobrego pędzla.

38. Napis u góry: *Eximius Adm. R. Pr. Nicephorus Chadziewicz S. Th. Praesent. plane eruditus pacientiae charitatis benignitatis exemplar. Felius Conv. Gener. Leopol. amore inditus in Emolumentum ejusque pro praedios multa floren. obtulit et patrimonio prima jecit a menia novo consurgentis Bazilicae. Post duplicatum Gen. Conv. Priorat. — ad Provinciae electus et confirmat Fasces, sed fatorum impulsus negotio, duabus mensibus post calendum electivum aeternitatem visitat obiit Anno Dni 1747 die 8va 9bris.* Wiek średni, twarz szeroka i charakterystyczna.

39. 40. Portrety: Kardynała i Biskupa, piérwszy zda się zagranicznego, drugi swojskiego utworu.

41. Napis u góry: *Reverendissimus Pr. Antonin — Gallus Co. Magr. Grlis.* Wiek średni, rysy łagodne, wyraz cierpiący.

42. *Benedictus XIII. O. P.*

43. *S. Pius V. O. P.* Staruszek z długą siwą brodą, ręce złożone do modlitwy. — Oba portrety zdają się także obcemi.

44. Napis u góry: *Reverendissimus Pr. Antonius Bremond Massiliensis universi Ordinis Praedicatorum 63tius Magister generalis electus Bon. die Junii 2da Anno 1748 aetatis suae 56.* Twarz ściągła, pełna, charakterystyczna i wspaniała. Portret zaś należący do lepszych.

Korytarz czwarty:

45. Napis u spodu: *Illustrissimus et Reverendissimus Dominus Frater Stanislaus Rajmundus Jezierski Episcopus Baccoviensis Canonicus Gremialis Metropolitanus Leopoliensis Anno praesenti 1752 Judex ad supremum Regni tribunal Deputatus absolutis omnibus scholasticis officiis summa cum laude et admiratione in ordine Praedicatorum — verbi Praedicator et Theologus insignis, postulatus et nominatus — Augusto III. Rege Polon. — merita ingentesque animi doles Creatus a Clemente XII. A. D. 1738 die 4. maji.* Cała postać w naturalnéj wielkości, w szacie zakonnéj ś. Dominika, z różańcem w ręku. Na stole krzyż, infuła i pastorał. Herb: Nowina. Portret okazały i zda się wykonany przez biegłego i krajowego artystę.

46. Napis u spodu: *Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus Frater Joannes Augustinowicz, Archiepiscopus Leopoliensis, Episcopus Moldaviae inditae Nationis Armenae Praelatus et Assistens solii Pontificii a SSmo D. Clemente XI. Creatus duabus Primiciis absolutis suscepto tertii Ordinis S. P. Dominici Habitu, a B. Virgine Religioni Praedicatorum in Signum Materni Amori oblato, incredibili morum suavitate. Rerum Divinarum zelo, et Amore insignis, Innocentia, Mansvetudine et pietate clarus, plenus dierum et bonorum Operam — prope nonagenarius migravit e vita accepta Rosarii absolutione Anno D. 1751 mensis Decembris Die 22.* Cała postać w naturalnéj wielkości, w komży i szacie dominikańskiéj. W prawem ręku różaniec, w lewem krucyfix. Na stole infuła, pastorał i krzyż podwójny. Portret z podobnąż cechą jak poprzedni i przez tego samego artystę.

47. Klęczący ze złożonemi rękami dominikanin, przed nim krucyfix, u spodu napis: *R. R. F. Antoninus Crosnensis S. Th. Lr. spiritu Devotionis fervidus obiit 1619 die 8. Januarii.*

Na tymże korytarzu znajduje się także 17 wielkich pięknych rycin, przedstawiających zdarzenia z życia papieża Piusa VI, a mianowicie przez czas od r. 1775 do r. 1800, z włoskiemi podpisami, lecz bez nazwiska rytownika i miejsca wydania.

Piątro drugie:

48. Obraz duży, w kształcie czwartéj części koła, jest to zapewne tylko połowa z obrazu tworzącego razem półkole, a składającego się z dwóch pojedynczych. Treść: w górze anioł, jedną ręką trzyma za koniec rozwieszonych firanek, pod któremi stół nakryty i zastawiony, w drugéj wstęgę z napisem: *Bonum est non manducare carnem Rom. 14. v. 21.* Przy stole papież, naprzeciwko kardynał, obok kardynała z jednéj strony ksiądz w albie i czarnym zwierzchnim płaszczu, z drugiej inny, w szatach dominikańskich, z długą brodą. Na stole talerze i kielichy nalane. Wszystkie postacie w zadziwieniu, gdyż oto ptaki pieczone zrywają się z półmiska i rozbiegają po stole. Napis u spodu: *B. Augustinus Cazzotti primum Zagrabiensis dein Lucerinus Episcopus Cont. Ord. Praedic. cum B. Benedicto XI. Pontif. Max. Conf. S. Ord. Praedic. mensae assidens ne leges jejunii ex Instituto Religionis observandas violaret precibusque a Deo impetravit ut perdices — avolerent piscibus relictis.* — Nareszcie:

49. Z wysokiem czołem, z krótką charakterystyczną i pełną ducha twarzą, bez napisu lecz łatwy do poznania: portret *Zebrzydowskiego*; w zbroi, lekkim szkarłatnym płaszczu i z buławą w ręku. Kształt: owal. Portret zapewne współczesny i autentyczny.

Na tymże jeszcze korytarzu: 14 rycin przedstawiających stacye, liczbowanych od góry, z włoskiemi podpisami u spodu. Pod każdą z lewéj strony: *Luigi Agricola inv. e dis*, z prawéj: *Arkadeo Gabrieli inc.*; bez roku.

W oratoryum przyległem do korytarzy, trzy obrazy. Na ścianie od kościoła:

50. Obraz duży na blasze, treść: *Męczeństwo ś. Piotra Gonzalez.* Figury blisko naturalnéj wielkości. Ś. Piotr leżący na ziemi z rozciętą skronią, nad nim żołdak z włócznią w ręku. Obok ś. Piotr i ś. Paweł w boleści. Zabytek zapewne bardzo dawny, lecz obraz świeżo i niezgrabnie przemalowany. Tylko w postaciach apostołów zostało jeszcze cokolwiek z pierwotnego rysunku, z którego a szczególniéj z obu głów na dawną wartość obrazu wnosić można.

51. Drugi obraz przedstawia jedno z zdarzeń, w skutek których M. B. Lwowska z kaplicy niegdyś *ś. Magdaleny*, została przeniesioną do wielkiego ołtarza. W głębi kaplica i obraz Matki Bożej, przed nim zgromadzeni Dominikanie wśród śpiewu. Pośrodku pulpit z nutami. W górze na wstędze napis: *Fortiter viri fortes.* Obraz dużego rozmiaru. — Naprzeciwko:

52. *Ś. Mikołaj*, w infule i z pastorałem, a dokoła najcelniejsi mężowie zakonu, jako to: ś. Dominik, ś. Jacek ze statuą, ś. Wincenty, ś. Tomasz i inni, i kilka Dominikanek. W górze M. Najświętsza z Chrystusem. Obraz tegoż samego rozmiaru co poprzedni, oba noszą na sobie piętno już tegoczesnéj sztuki.

W bibliotece zawierającéj do 5000 książek starożytnych po większéj części teologicznéj treści, umieszczonych w porządnym lokalu w dwóch obszernych salach, znajduje się ośm *kancyonałów*; ksiąg nie in folio, ale kolosalnych, pergaminowych. Litery na nich i nuty są téj wielkości, iż o kilkanaście kroków wygodnie mogą być czytane. Wiele z początkowych liter jest malowanych, lub wśród wyzłocenia zawierających kolorowy obrazek. Gdzie niegdzie są także pośrodku karty, obrazki, lecz pojedyncze, czyli składające się zwykle z jednéj figury jakowegoś świętego. Sposób malowania jest to rysunek, ostry, ciemny, iluminowany żywemi barwy, lecz bez światła cieni. Przy trudném tych ksiąg przejrzeniu, roku nigdzie niemożna było dostrzedz; na jednéj z kart był bladym charakterem i piórem zrobiony krótki jakowyś i już późny dopisek, gdzie był wyraz: *Niepołomice* i rok 1600 i kilkanaście.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

Dąbrowa i Nowy-Sądec. R. 1410.

Król Władysław Jagiełło uposaża klasztór Premonstratensów.

In nomine domini amen. Ad perpetuam rei memoriam **Wladislaus** Dei gracia Rex Polonie necnon Terrar(um) Cracouie Sandomir(iae) Syradie Lancicie Cuyauie Lith|wanie Princeps Supremus Pomeranie |Russieq(ue) dominus et heres Significamus tenore p(rae)nciu(m) quibus expedit vniuersis, Q(ua)r(e) cupientes diem extremi Judicy pyetatis operib(us) preuenire Nobisq(ue) salut(is) et(er)ne premia precib(us) sanctor(um) per elemosinas impetrare Ip(s)a e(ni)m elemosina ceteras virtutes perexcellens nos a p(e)c(a)tis potest abluere et nobis restituere clemenciam saluatoris, Habito igitur diligenti et deuoto respectu, Ad |Now(u)m Monasterium Canonicor(um) Regularium Ordinis Premo(n)straten(sis) al(ia)s domus Pauper(um) in honore S(an)c(t)ispiritus et b(ea)tar(um) Vndecimmiliu(m)u(ir)ginum dedicatum vnacu(m) Infirmaria seu hospitali in Ibid(em) intra muros| Ciuitat(is) n(ost)re **Nowesandecz**, per nos erectum et fundatu(m) Attenta ecia(m) sp(eci)ali feruore sum(m)a deuoc(i)o(n)e religiosor(um) Johannis Heremite Abbatis et fratr(um) Conuentus ip(s)ius Ibid(em) in nouo Monasterio cu(m) ip(s)o degenciu(m) qui abiectis | hui(u)s mu(n)di illecebris in eod(em) Monasterio reclusi seip(s)os diuinis laudib(us) inh(aere)ntes holocausta et hostias deo placentes saluatori ym(m)olari et offerre volu(n)tarie eleger(un)t, Et ut eoru(m) deuoc(i)o(n)is participio adiu(n)gi valeamus eis m(er)ito| p(ro)comodosiori ip(s)or(um) statu manu(m) n(ost)re Regalis mu(n)ificencie ip(s)is decreuimus porrigendam vt diu(in)is laudib(us) intendentes or(aci)-

W imię Pańskie amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę. ***Władysław*** *z Bożéj łaski Król Polski tudzież ziem krakowskiej, sandomirskiej, sieradzkiej, łęczyckiej, kujawskiej i Litwy Książe Najwyższy a Pomorza i Rusi Pan Dziedziczny — oznajmujemy osnową niniejszego wszem komu się przyda: iż dzień sądu ostatecznego dobroczynnemi uczynki uprzedzić i nagród zbawienia wiecznego za Świętych przyczyną przez jałmużnę, która resztę cnót przewyższając z grzechów Nas obmyć i łaskę Zbawiciela przywrócić Nam może, dostąpić pragnąc, przejęci szczególnemi względy i religijnem poszanowaniem ku nowemu przez Nas na cześć Ducha Świętego i Jedynastu Tysięcy Świętych Dziewic wraz ze szpitalem pośród murów miasta Naszego* ***Nowego-Sadcza*** *wzniesionemu i założonemu klasztorowi Kanoników zakonnych reguły premonstrateńskiej czyli domu ubogich, ceniąc przytem z szczególnym zapałem przewielką pobożność Bogobojnych Jana Pustelnika Opata i Braci tegoż zgromadzenia z nim w tymto nowym klasztorze mieszkających, którzy wzgardziwszy powabami tego świata zamknięci w tymże klasztorze, chwale Boskiej się oddając, całopalenia i miłe Bogu ofiary Zbawicielowi składać i czynić dobrowolnie na się przyjęli, postanowiliśmy im, celem przypuszczenia do uczestnictwa w zasługach ich pobożności, dla dostatniejszego ich utrzymania, iżby poświęcając się chwale Boskiej, tem swobodniej modlitwom oddawać się, tudzież o Nasze i To-*

o(n)ib(us) liberius vaccare valea(n)t et p(ro)n(ost)ra Co(n)sortu(m)q(ue) n(ost)rar(um) Serenissi(m)ar(um) p(ri)ncipu(m) d(omi)nar(um) Hedwig(is) olim | et Anne moderne Polonie Reginar(um) ac Hedwigis filie n(ost)rae carissime salute creator(is) n(ost)ri misericordia(m) deuocius exorare Adeiusd(em) Joha(n)nis Abbat(is) instantes et deuotas prec(i)u(m) instancias p(ro)sue et fratr(um) eiusd(em) Conue(n)t(us) | ac p(ro) infirmor(um) in p(rae)d(i)c(t)o hospitali seu infi(r)maria langwenicu(m) sustentamc(n)to Villam n(ost)ra(m) **Dambrowa** d(i)c(t)a(m) qua(m) al(ia)s Paschko Trestko Miles n(ost)er exp(ar)te n(ost)ri tenuit p(ro)pe p(rae)fatam n(ost)ram Ciuitate(m) **Nowamsandecz** situata(m) | p(ro)ut in suis metis et granicys longe late et c(ir)cu(m)fere(n)cial(ite)r ab antiquo est limitata et distincta cu(m) om(n)ib(us) Agris prat(is) siluis borr(ibus) mercetis rubet(is) quercet(is) pinet(is) lacub(us) piscinis piscatur(is) venac(i)o(n)ib(us) aucupac(i)onib(us) mole(n)|dinis emolime(n)t(is) aquis et aquar(um) decursib(us) p(er)tine(n)cijs appe(n)dijs et coh(aere)ncys ce(n)sib(us) fructib(us) redditib(us) quibuseu(n)que nomi(ni)b(us) vocantur cu(m) om(n)i Jure et domi(ni)o ac lib(er)tate, quib(us) nos ip(s)am soli tenebamus, Damus co(n)ferim(us) | incorporamus approp(ri)amus asc(ri)bimus assignamus et donamus t(em)p(ori)bus p(er)petuis duratur(is) p(er) eu(n)d(em) Johanne(m) Abbate(m) et fratres Co(n)ue(n)tus eius ac ip(s)or(um) successores p(rae)d(i)c(t)i Noui Monastery in **Nouasandecz** h(abe)ndam | tene(n)d(am) vtifruendam et p(er)petuis t(em)p(ori)bus possidenda(m) Itatame(n) q(uod) in sing(u)lis di(vi)nor(um) officior(um) et missar(um) sole(m)pnys p(ro)nobis et p(rae)d(i)c(t)is n(ost)ris Consortibus ac eciam filia n(ost)ra p(rae)d(i)c(t)a, et p(ro)predecessorib(us) ac successorib(us) n(ost)ris sal|uatoris n(ost)ri pyetatem deuote tenebu(n)tur exorare et post decessu(m) n(ost)rum indesine(n)ter n(ost)ri memoriam h(abe)re debebu(n)t salutarem Quocirca vob(is) Capitaneis p(ro)curatorib(us) Burgrabys Terrigenis Aduocatis Co(n)su|lib(us) et singulis n(ost)ris officialib(us) **Sandec**en(sibus) qui p(ro) t(em)p(or)e fue(r)i(n)t n(ost)ris firmis damus Regalib(us) in ma(n)datis Quat(enus) p(rae)d(i)c(t)os Johan(n)e(m) Abbatem et f(rat)res Monasterij et hospitalis p(rae)d(i)c(t)or(um) in possessione prefate Ville nul|latenus inquietare seu labores aut exacc(i)o(n)es aliquas abeis aut abeoru(m) kmethonib(u)s exigere presumat(is) p(ro)ut indignac(i)o(ne)m om(n)ipoten(tis) dei et eius sa(ncti)ssime matris ac vndecim Milium virginum ymo et n(ost)ra(m) | grauissimam voluerit(is) euitare Harum quib(us) sigillum n(ost)rum maiestat(is) est appensum testimonio l(ite)rar(um) Actum in **Sandecz** feria sexta p(ro)xima post d(omi)nicam qua cantatur „Jubilate" Anno d(omi)ni **Millesimo** | **Quadringe(n)te(si)mo decimo** P(raese)ntib(us) hys validis et Strenuis vir(is) Cristino Sandomir(iensi) Sandzywoyo Poznanien(si) Palatinis Michaele Uublinen(si) Johanne de Sczecoczin Wyslicien(si) Vincencio de Granow Na|clen(si) Nicolao de Michalow Woynicen(si) Johanne de Tholiscow kalisien(si) Castellanis Petro Schafranecz Subcamerario Cracouien(si) Andrea de Tanczin Subdapifero Cracouien(si) et Spithkone de Tarnow | herede in(c)litis(que) alys n(ost)ris fidelib(us) fide dignis Datum p(er) manus Venerabilis Nicolai Prepositi Sanctifloriani ante Cracouiam Vicecancellar(ii) Regni Polonie Nobis sincere dilecti etc.

warzyszek Naszych Najjaśniejszych Księżnych i Pań, świętej pamięci Jadwigi[1] *i teraźniejszej Królowej Polski Anny,*[2] *także Jadwigi*[3] *najukochańszej Córy Naszej zbawienie miłosierdzia Zbawiciela naszego z tem większą błagać mogli pobożnością, rękę szczodrobliwości królewskiej podać, jakoż na tegoż Jana Opata usilne i pokorne prośby oraz Braci zgromadzenia tego ku utrzymaniu słabych w pomienionym szpitalu zostających, wieś naszą* **Dąbrowa**[4] *zwaną a w pobliskości przerzeczonego miasta Naszego* **Nowego-Sądca** *leżącą, którą Rycerz Nasz Paweł*[5] *czyli Paszko Trestko z ręki Naszéj dzierżawił, tak jako w miedzach i krańcach swych wzdłuż, w szerz i wokół z dawna oddzielona i odgraniczona ze wszystkiemi rolami, łąkami, lasami, borami, krzakami, cierniskami, dąbrowami, sośniskami, jeziorami, sadzawkami, łowami ryb, świerzyny i ptactwa, młynami, odmiarami, wodami i wód odpływami, przynależytościami, dodatkami i przyległościami, czynszami, pożytkami i dochodami jakkolwiekbądź zwanemi z wszelkiem prawem, zwierzchnictwem i wolnością, z jakiemi w posiadłości Naszej zostawała, dajemy, nadajemy, wcielamy, przywłaszczamy, zapisujemy, naznaczamy i darujemy wiecznemi czasy, którą-to wieś tenże Jan Opat i Bracia zgromadzenia jego tudzież następcy ich z pomienionego nowego klasztoru w* **Nowym-Sądcu** *mieć, dzierżyć, wiecznemi czasy posiadać i z niej użytkować mają pod tym jednak warunkiem, aby przy każdej służbie Bożej i mszy świętej odprawie za Nami i pomienionemi Towarzyszkami Naszemi tudzież za rzeczoną córą Naszą, za przodkami i potomkami Naszymi do Zbawiciela Naszego z nabożeństwem modlić się, po śmierci zaś Naszej nieustannie o zbawieniu Naszem pamięć mieć mają. Dla czego Wam Starostowie, Wielkorządcy, Burgrabiowie, Ziemianie, Wojtowie, Radźcy tudzież wszystkim w szczególności Urzędnikom Naszym* **sądeck***im teraz i na przyszłość będącym powagą Naszą królewską nieodwołalnie nakazujemy, abyście przerzeczonych Jana Opata i Braci tak klasztornych jak szpitalnych w posiadłości wsi pomienionej żadnym sposobem niepokoić i czyto od nich samych czy od kmieci ich żadnych robocizn lub poborów żądać nie ważyli się, jeżeli nieprzebłaganego gniewu Boga Wszechmogącego, Najświętszej Matki Jego, tudzież Jedynastu Tysięcy Świętych Dziewic niemniej i Naszego uniknąć zechcecie. Na świadectwo czego pieczęć dostojeństwa Naszego u listu niniejszego zawieszona. Działo się w* **Sądcu** *w piątek po niedzieli trzeciej po Wielkanocy, roku Pańskiego* **Tysiącznego Czterechsetnego Dziesiątego** *w obecności następujących mężnych i walecznych mężów: Krystyna*[6] *sandomirskiego i Sędziwoja*[7] *poznańskiego Wojewodów, Michała*[8] *lubelskiego, Jana ze Szczekocin wiślickiego, Wincentego z Granowa nakielskiego, Mikołaja z Michałowa wojnickiego, Jana*[9] *z Tóliszkowa kaliskiego Kasztelanów. Piotra Szafrańca Podkomorzego krakowskiego, Andrzeja z Tęczyna Podstolego krakowskiego i Spytka z Tarnowa Dziedzica tudzież innych słynnych, Nam wiernych i wiarygodnych. Dano przez ręce Wielebnego Mikołaja*[10] *Proboszcza od św. Floriana przed Krakowem, Podkanclerzego koronnego, wiernie Nam miłego.*

Podpisu niema żadnego, pieczęć też oderwana, tylko po prawéj stronie pod osnową przywileju dodane:

Adrelacionem Venarab(i)lis Nicolai p(rae)po(si)ti | Sa(ncti)floriani ante Crac(ou)iam viceca(n)cellar(ii) Regni | Polonie

Według przedłożenia Wielebnego Mikołaja Proboszcza od świętego Floriana przed Krakowem Podkanclerzego koronnego.

Oryginalny przywilej, którego wierny przepis tu zamieściliśmy, pisany pismem gockiem na pergaminie.

Lwów 11go września 1849. Wolański Franciszek.

Przypiseki:

1) Córki Ludwika Anjou króla węgierskiego a pierwszej małżonki Jagiełły.
2) Córki Hrabi celejskiego a drugiéj małżonki Jagiełłowéj.
3) Dwuletniéj naówczas dzieciny zrodzonej z tejże drugiéj małżonki Anny.
4) Wieś pod Sądcem, składająca z Łażkiem jedną gminę a z Chruślicami i Klimkówką jedno państwo należące do Wincentego Ligięzy. Dąbrową z Łażkiem obejmuje podług pomiaru z r. 1820 526 morgów i 1589 $^3/_6$ sążni kwadratowych.
5) Dodaliśmy w przekładzie to imię, które w osnowie łacińskiéj opuszczone.
6) Z Ostrowa herbu Rawicz.
7) Ostroroga herbu Nałęcz.
8) Z Bogumiłowic herbu Półkozic.
9) Herbu Zaręba.
10) Trąby tegoż herbu.

Orzech na mahoń farbować.

Naciera się drzewo roztworem kwasu saletrzanego, wysusza, a potem pędzlem napuszcza się extraktem wydobytym z rozmoczenia $1^1/_2$ funta tak zwanego Szczawiu krwawnego (*Rumex sanguineus*; *Drachenblut*) w $1^1/_2$ funta alkoholu. Gdy drzewo nanowo wyschnie, smaruje się ingredyencyą złożoną z $1^1/_2$ uncyi Szellaku rozrobionego w $1^1/_2$ funta alkoholu, do czego dodano 2 drachmy węglanego natronu; poczém, gdy drzewo zupełnie się obsuszy, poleruje się pomeksem i gładyszką bukową dobrze w oleju wygotowaną. Orzech wtedy przybiera połysk i farbę Mahoniu nie do rozpoznania od prawdziwego.

Główny Redaktor **M. Szreniawa Sartyni.** Z c. k. galic. Drukarni rządowéj.